

การพัฒนาทักษะการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตสื่อจากห้องเรียน
สู่ชุมชนของนักศึกษาานิเทศศาสตร์ กรณีศึกษา สื่อโฆษณาสินค้าชุมชน
ตำบลกะหรอ อำเภอหนองปีดำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

The Development of Knowledge Transferring Skill in Media Production
from Classroom to Community of Communication Arts Students: A Case Study
of the Community Product Advertisement of Karhaw Subdistrict,
Nopphitam District, Nakhon Si Thammarat Province

กรกฎ จำเนียร (Korrakot Chamnian)

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

(Faculty of Management Sciences, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University)

Email: ton4230010@gmail.com

Received August 19, 2021; **Revised** October 30, 2021; **Accepted** February 5, 2022

Abstract

This research objectives were 1) to survey students' readiness in transferring knowledge of media production to communities, 2) to develop student's skills in transferring knowledge of media production to communities, and 3) to assess skills of media production knowledge and knowledge of media production for the community of students. The population consisted of 26 third-year students majoring in digital journalism by using a mixed-method. For the qualitative method, the researcher used observation and discussion of community groups and students, and the quantitative method, the researcher used a questionnaire community satisfaction survey. The results showed that most of the students are ready in media production skills and transfer knowledge of media production to the community. Especially, students who have experience working outside the classroom before. These students can produce media with the community in the manner of cooperation from community opinions. In addition, students can easily transfer knowledge of media production via smartphones to the community to be used to advertise community products on social media which from the assessment found that the community was satisfied in the high level with the media production and the knowledge transfer of the media production to the community of the students.

While the students learned and developed more media production skills and got to know more about the area. In the case of the assessment of students' work, it was also found that students who had experience working outside the classroom and had leadership characteristics would be able to produce media and transfer knowledge of media production to the community better than students who learned only in the classroom.

Keywords: knowledge transferring; media production; advertisement; community product

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสำรวจความพร้อมของนักศึกษาในการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตสื่อแก่ชุมชน 2) เพื่อพัฒนาทักษะการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตสื่อแก่ชุมชนของนักศึกษา และ 3) เพื่อประเมินทักษะการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตสื่อแก่ชุมชนของนักศึกษา โดยประชากรคือ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 วิชาเอกสื่อสารมวลชนดิจิทัล จำนวน 26 คน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน สำหรับเชิงคุณภาพใช้การสังเกตการณ์และการสนทนากลุ่มชุมชนและนักศึกษา และเชิงปริมาณใช้การสำรวจความพึงพอใจของชุมชนโดยแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีความพร้อมด้านทักษะการผลิตสื่อและถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตสื่อแก่ชุมชน โดยเฉพาะนักศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานนอกห้องเรียนมาก่อน นักศึกษาผลิตสื่อโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน รวมถึงนักศึกษาสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตสื่อผ่านสมาร์ตโฟนอย่างง่ายแก่ชุมชน เพื่อใช้ในการโฆษณาผลิตภัณฑ์ชุมชนทางสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งจากการประเมินพบว่า ชุมชนมีความพึงพอใจในระดับมากต่อการผลิตสื่อและการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตสื่อแก่ชุมชนของนักศึกษา ในขณะที่นักศึกษาได้เรียนรู้และพัฒนาทักษะการผลิตสื่อเพิ่มเติมและได้รู้จักพื้นที่มากขึ้น และจากการประเมินชิ้นงานของนักศึกษา ยังพบว่านักศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานภายนอกห้องเรียนและมีลักษณะเป็นผู้นำ จะสามารถผลิตสื่อและถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตสื่อแก่ชุมชนได้ดีกว่านักศึกษาที่เรียนรู้ในห้องเรียนเพียงอย่างเดียว

คำสำคัญ: การถ่ายทอดองค์ความรู้; การผลิตสื่อ; สื่อโฆษณา; ผลิตภัณฑ์ชุมชน

บทนำ

หลักสูตรนิเทศศาสตรบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เป็นหลักสูตรที่จัดการเรียนการสอนภาคปฎิบัติในระยะเวลา 4 ปี มีจุดเน้นในการพัฒนาบัณฑิตให้สามารถเป็นนักสื่อสารสังคมสามารถใช้ทักษะในการผลิตสื่อสร้างสรรค์สังคมในแง่มุมต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม จากการสำรวจและประเมินศักยภาพและทักษะของนักศึกษาในการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตสื่อจากในห้องเรียนสู่ชุมชนเบื้องต้นนั้น พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่ยังขาดความมั่นใจในการนำองค์ความรู้ถ่ายทอดนอกห้องเรียน โดยเฉพาะการถ่ายทอดเพื่อให้ชุมชนสามารถผลิตสื่อได้เอง

งานวิจัยดังกล่าวจึงถือเป็นโอกาสในการพัฒนาทักษะและความมั่นใจของนักศึกษาในการถ่ายทอดองค์ความรู้จากห้องเรียนในเรื่องการผลิตสื่อแก่ชุมชนเพื่อส่งเสริมผลิตภัณฑ์สินค้าในชุมชน โดยบูรณาการการเรียนการสอนในรายวิชาสื่อทางเลือกเพื่อชุมชน ตั้งแต่ในภาคเรียนที่ 2/2562 และรายวิชาการจัดการรายการเฉพาะกลุ่ม ในภาคเรียนที่ 1/2563 (นักศึกษากลุ่มเรียนเดียวกัน) กับการบริการวิชาการ “การสร้างสื่อโฆษณา OTOP ผ่านสมาร์ตโฟนยกระดับสินค้าชุมชน” ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้หรือกระบวนการทัศน์ใหม่ของการสอนที่ Dechakup & Yindeesuk (2014) เสนอแนะไว้ว่าควรมีการเรียนรู้ที่เน้นท้องถิ่นและเน้นความเป็นสากล และยังมีลักษณะการเรียนรู้เชิงรุก โดยการใช้เทคนิคการสอนแบบฝึกปฏิบัติ เพื่อมุ่งเน้นการสอนให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติในสภาพจริงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากขึ้นในปัจจุบัน (Sinlarat, 2014) ทั้งนี้ Athikiet & Santueankaew (2017) แสดงความเห็นเพิ่มเติมว่าความคิดของนักเรียนมีคุณค่า หากนักเรียนจะใช้พัฒนาความหมายของตัวเองแทนการถ่ายโอนความรู้จากครู โดยจะเน้นการคิดเชิงวิพากษ์มากกว่าข้อมูลที่รับมาจากรายการจริง กิจกรรมการเรียนรู้ควรมีความหมายและน่าสนใจให้กับนักเรียน พวกเขาควรได้รับอนุญาตในการสร้าง พัฒนาและประยุกต์ใช้ความรู้หรือทักษะเพิ่มเติม พวกเขาควรมีทางเลือกและได้รับโอกาสที่จะเป็นนักวางแผน และผู้มีอำนาจตัดสินใจ นอกจากนี้ จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผ่านมา ยังไม่ปรากฏงานวิจัยที่กล่าวถึงประเด็นการพัฒนาทักษะการถ่ายทอดองค์ความรู้จากนักศึกษาสู่ชุมชน ส่วนใหญ่เป็นเพียงการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชุมชน โดยมหาวิทยาลัย นักวิชาการ หรือคนในชุมชนซึ่งเป็นปราชญ์ชาวบ้านเป็นส่วนใหญ่ เช่น Srisuantang, Tanpichai & Chanabun (2012) พบว่าการพัฒนากิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องข้าวจากผู้ใหญ่สู่เยาวชนบ้านดอนเตาอิฐ ความสำเร็จของกิจกรรมการถ่ายทอดความรู้เยาวชนและผู้ปกครองให้ความร่วมมือและสนใจ ทำให้กิจกรรมสำเร็จตามเป้าหมาย เนื่องจากคณะวิทยากรเป็นคนในชุมชนและผูกพันโดยเครือญาติอยู่แล้ว หรือ Nathibayaphis (2016) ที่ศึกษาการถ่ายทอดความรู้เชิงนวัตกรรมแบบมีส่วนร่วมหัตถกรรมผ้าทอจากบ้านแม่ขี้มูก (บ้านสองธาร) ตำบลบ้านทับ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมหลายภาคส่วน โดยมีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา จัดทำโครงการฝึกปฏิบัติภายใต้โครงการยกระดับ คุณภาพชีวิตชุมชน ปีงบประมาณ 2560 โดยให้สมาชิกกลุ่มทอผ้าจากในหมู่บ้านแม่ขี้มูกที่เข้าร่วมโครงการ

ทั้งนี้ ภายใต้งานวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยได้ระบุพื้นที่กรณีศึกษาคือ พื้นที่ตำบลกะหรอ อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีรายได้ของประชากรน้อยที่สุดในอำเภอนบพิตำ สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบลกะหรอ ที่พบว่าตำบลกะหรอ มีปัญหาในเรื่องของประชาชนบางครอบครัวมีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ และองค์การบริหารส่วนตำบลมีนโยบายที่ชัดเจนในการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้กับเกษตรกร (Karhaw Subdistrict Administrative Organization, 2016) ดังนั้น จึงควรมีการจัดทำสื่อโฆษณาผลิตภัณฑ์ชุมชนของตำบลกะหรอให้เป็นที่รู้จักและผู้บริโภคเกิดความสนใจซื้อ ผ่านการถ่ายทอดองค์ความรู้จากนักศึกษา ดังเหตุผลที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสำรวจความพร้อมของนักศึกษาในการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตสื่อแก่ชุมชน
2. เพื่อพัฒนาทักษะการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตสื่อแก่ชุมชนของนักศึกษา
3. เพื่อประเมินทักษะการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตสื่อแก่ชุมชนของนักศึกษา

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตเชิงเนื้อหา ผู้วิจัยมุ่งเน้นวิจัยและพัฒนาการเรียนการสอน ในประเด็นทักษะการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตสื่อของนักศึกษาสู่ชุมชน ในที่นี้ คือการผลิตสื่อโฆษณาสินค้าชุมชนเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมเศรษฐกิจในชุมชน ตำบลกะหรอ อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ขอบเขตเชิงประชากร นักศึกษาหลักสูตรนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ชั้นปีที่ 2 วิชาเอกสื่อสารมวลชนดิจิทัล จำนวน 26 คน และกลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการสินค้าชุมชน ตำบลกะหรอ 4 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน

ขอบเขตเชิงพื้นที่ ตำบลกะหรอ อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ขอบเขตเชิงเวลา ระหว่างเดือน มีนาคม – พฤศจิกายน พ.ศ 2563

ทบทวนวรรณกรรม

บริบทเชิงพื้นที่ตำบลกะหรอ อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตำบลกะหรอ เป็นตำบลหนึ่งในจำนวนสี่ตำบลของอำเภอนบพิตำ โดยตำบลกะหรอ มีหมู่บ้านในเขตปกครองทั้งหมด 9 หมู่บ้าน ประชากรส่วนใหญ่ในตำบลกะหรอ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำสวน ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ รับจ้าง ค้าขายและรับราชการเล็กน้อย ซึ่งมีหลายรูปแบบในแต่ละหมู่บ้าน (Karhaw Subdistrict Administrative Organization, 2016)

แนวคิดเรื่องการเรียนรู้ การสร้างและการถ่ายทอดความรู้

Tantichuwet (2017) สรุปไว้ว่า รูปแบบการเรียนรู้ในอนาคตที่เหมาะสมกับเจเนอเรชั่นแอลฟา คือ asynchronous teaching เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตลอดเวลาที่ต้องการ รูปแบบการเรียนรู้ดังกล่าวยังสอดคล้องกับการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่ง Praphruetkit (2011) สรุปว่าเป็นนวัตกรรมการเรียนการสอนที่เปลี่ยนบทบาทผู้เรียนในฐานะผู้ฟังคำบรรยายจากครูแบบวิธีการดั้งเดิมมาเป็นบทบาทผู้สอนกันและกันโดยการทำกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในและนอกห้องเรียน ครูถูกเปลี่ยนบทบาทไปเป็นผู้ให้คำปรึกษา ชี้แนะ หรือเป็นที่เลี้ยงเท่านั้น

ผู้วิจัยยังได้นำแนวคิดการสร้างและการถ่ายทอดความรู้ SECI Model ของ Nonaka & Takeuchi (1995 as cited in Jeena & Khutrakun, 2018) มาเป็นกรอบดำเนินการวิจัย มี 4 ขั้นตอน คือ Socialization, Externalization, Combination และ Internalization

แนวคิดสื่อชุมชนและการผลิตสื่อชุมชน

งานวิจัยดังกล่าวเน้นการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชุมชน ดังนั้น ในการผลิตสื่อควรนำแนวคิดสื่อชุมชนเข้ามาเป็นกรอบการดำเนินงานวิจัยและเป็นแนวทางในการผลิตสื่อโฆษณาสินค้าชุมชนด้วย ทั้งนี้ Suksot (2016) แสดงความคิดเห็นว่า สื่อชุมชนนั้นมีได้หลายประเภทขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละชุมชน สื่อดังกล่าวเป็นสื่อที่อยู่ภายในชุมชนหนึ่ง ๆ ที่ต้องทำหน้าที่ “เพื่อ” ชุมชน “โดย” ชุมชน และเป็น “ของ” ชุมชน และที่สำคัญคือ การเน้นการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม (participatory communication) และเนื่องจากในงานวิจัยดังกล่าวเป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้การผลิตสื่อโฆษณาสินค้าชุมชน ซึ่ง Suwantip (2014) สรุปความหมายของโฆษณาว่าเป็นการเสนอข่าวสารที่เกี่ยวกับรายละเอียดของ

ผลิตภัณฑ์บุคคล หรือองค์กร โดยสร้างสรรค์งานโฆษณา และทำการโฆษณาผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ สื่อเคลื่อนที่ต่าง ๆ และป้ายโฆษณา เป็นต้น

ทฤษฎีความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม

ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม มาใช้เป็นกรอบในการดำเนินการวิจัยและประเมิน โดย Pilonawas (2011) อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมว่าให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ของ 3 ตัวแปร คือ ความรู้ (knowledge) ทักษะ (attitude) และการยอมรับปฏิบัติ (practice) บางครั้งเรียกว่า แบบจำลอง KAP กระบวนการสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจมองแบบจำลองนี้ว่า เป็นการให้ความรู้แก่ผู้รับสาร เพื่อเปลี่ยนแปลงทัศนคติ อันจะนำไปสู่พฤติกรรมหรือการปฏิบัติในที่สุด

หลักการออกแบบและประเมินผลสื่อมวลชน

Somphong (2000) ให้ความเห็นไว้ว่าโดยหลักใหญ่แล้วอาจดำเนินการผลิตโดยตั้งจุดมุ่งหมายในการผลิต เฉพาะสื่อ เตรียมเนื้อหา การวางโครงเรื่อง และการเขียนบทและผลิตตามสื่อแต่ละแบบ และควรมีการทดสอบ สื่อมวลชน แบ่งเป็น การทดสอบประสิทธิภาพ เป็นการวัดปฏิกริยาที่มีต่อสื่อมวลชนว่าผู้ดูหรือผู้รับสารมีความรู้สึก หรือความพอใจต่อสื่อมวลชนอย่างไร และการทดสอบประสิทธิผลของสื่อ เป็นการวัดผลพฤติกรรมการเรียนรู้และ ประสพการณ์ของผู้รับสาร หลังจากที่ได้ดูหรือฟังสื่อมวลชนนั้นแล้ว

นอกจากนี้ จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ส่วนใหญ่การถ่ายทอดองค์ความรู้มักจะมีจากผู้ใหญ่สู่ผู้ใหญ่ ด้วยกันเองในชุมชน หรือจากผู้ใหญ่สู่เยาวชน ซึ่งจะมีความแตกต่างจากงานวิจัยในครั้งนี้ที่เป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้ จากการเรียนรู้ของนักศึกษาผู้ใหญ่ในชุมชน

Srisuantaeng, Tanphichai & Chanabun (2012) ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่อง “ข้าว” จากผู้ใหญ่สู่เยาวชนบ้านดอนเตาอิฐ งานวิจัยดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้ข้าวจากผู้ใหญ่สู่เยาวชนบ้านดอนเตาอิฐ การวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เกิดจากการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษเกี่ยวกับการทำนาและเรียนรู้ด้วยตนเอง และแนวคิดการถ่ายทอดองค์ความรู้จากผู้ใหญ่สู่เยาวชน ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนเห็นควรให้มีการพัฒนากิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้ในเรื่องข้าว 3 ประเด็น ได้แก่ การเตรียมพันธุ์ข้าวและการหว่านข้าว และการสังเกตแมลง โดยการจัดกิจกรรมในพื้นที่ของชุมชน และให้มีวิทยากรจากชุมชน โดยจัดเยาวชนที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรม โดยผลการประเมินการจัดกิจกรรม พบว่า เยาวชน ส่วนใหญ่ตอบคำถามได้ถูกต้อง วิทยากรมีการถ่ายทอดเนื้อหาครบถ้วน เปิดโอกาสให้เยาวชนซักถาม และตอบคำถาม ให้ชัดเจน

Nathibayapthis (2016) การถ่ายทอดความรู้เชิงนวัตกรรมแบบมีส่วนร่วมหัตถกรรมผ้าทอจากบ้านแม่ขี้มูก (บ้านสองธาร) ตำบลบ้านทับ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ เป็นปฏิบัติการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาคนที่เป็นทรัพยากร มนุษย์ในชุมชนให้เปลี่ยนแนวคิด นำภูมิปัญญาความรู้ วิถีวัฒนธรรมชุมชนมาสร้างสรรค์ชิ้นงานที่ร่วมสมัย ให้คุณค่าที่มีเรื่องราวสื่อถึงที่มาของลวดลายทอ เป็นการอนุรักษ์เชิงสร้างสรรค์ ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมหลายภาคส่วน โดยมี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา จัดทำโครงการฝึกปฏิบัติภายใต้โครงการยกระดับคุณภาพชีวิตชุมชน ปีงบประมาณ 2560 โดยให้สมาชิกกลุ่มทอผ้าจากในหมู่บ้านแม่ขี้มูกที่เข้าร่วมโครงการ

Pathomvanichkul (2008) ศึกษารูปแบบการถ่ายทอดความรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ทางการตลาดของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชนของหน่วยงานรับผิดชอบด้านการ พัฒนาและสถาบันการศึกษาของรัฐ เพื่อศึกษาศักยภาพการบริหารจัดการด้านการตลาดของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน

เพื่อศึกษารูปแบบการเรียนรู้ทางการตลาดของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน และเพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการถ่ายทอดความรู้ที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ทางการตลาดของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยใช้วิธีการวิจัยปฏิบัติการทั้งเชิงคุณภาพและปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นหน่วยงานรับผิดชอบด้านพัฒนาภาครัฐ สถาบันการศึกษา และกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนในจังหวัดมหาสารคาม พบว่าหน่วยงานรับผิดชอบด้านการพัฒนาและสถาบันการศึกษาของรัฐ ใช้การฝึกอบรมเป็นรูปแบบหลักในการถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชน รองลงมาเป็นการศึกษาดูงาน และการฝึกปฏิบัติ ผู้ถ่ายทอดความรู้ที่สำคัญ คือ วิทยากรจากสถาบันการศึกษา เครือข่าย และภาครัฐ ปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมการถ่ายทอดความรู้ ได้แก่ บรรยากาศในการถ่ายทอดความรู้ กิจกรรมประกอบการเรียนรู้ ความรู้ และประสบการณ์เดิมของผู้เรียน

จากการทบทวนวรรณกรรมทำให้ได้ ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดเรื่องการเรียนรู้ การสร้างและการถ่ายทอดความรู้ แนวคิดสื่อชุมชนและการผลิตสื่อชุมชน ทฤษฎีความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม หลักการออกแบบและประเมินผลสื่อมวลชน และหลักการออกแบบและประเมินผลสื่อมวลชน ภายใต้การดำเนินการวิจัยบริบทเชิงพื้นที่ตำบลกะหรอ อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อนำไปสู่การเป็นกรอบการวิจัย เพื่อพัฒนาและประเมินทักษะการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตสื่อแก่ชุมชนของนักศึกษา ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์การวิจัยในครั้งนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้การวิจัยแบบผสมผสาน ทั้งเชิงคุณภาพและปริมาณ โดยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอนสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 สสำรวจความพร้อมของนักศึกษาในการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตสื่อแก่ชุมชนเบื้องต้น โดยผู้วิจัยใช้การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนรู้ในห้องที่ผ่านมา และการวิเคราะห์และประเมินชิ้นงานของนักศึกษาจากมคอ.3 ในรายวิชาที่ได้กำหนดไว้ซึ่งได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ของนักศึกษาไว้ และใช้แนวคิดหลักการออกแบบและประเมินผลสื่อมวลชนของ Somphong (2000) ที่ให้ความเห็นไว้ว่า กระบวนการผลิตจะต้องกำหนดจุดมุ่งหมายในการผลิตเฉพาะสื่อ เตรียมเนื้อหา การวางโครงเรื่อง และการเขียนบทและผลิตตามสื่อแต่ละแบบ และควรมีการทดสอบสื่อมวลชน แบ่งเป็น การทดสอบประสิทธิภาพ เป็นการวัดปฏิกิริยาที่มีต่อสื่อมวลชนว่าผู้ดูหรือผู้รับสารมีความรู้สึกหรือความพอใจต่อสื่อมวลชนอย่างไร และการทดสอบประสิทธิภาพของสื่อ เป็นการวัดผลพฤติกรรมการเรียนรู้และประสบการณ์ของผู้รับสาร หลังจากที่ได้ดูหรือฟังสื่อมวลชนนั้นแล้ว

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาทักษะการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตสื่อแก่ชุมชน โดยสนทนากลุ่มนักศึกษา 4 กลุ่ม กลุ่มละ 5-6 คน ภายหลังการลงพื้นที่สำรวจครั้งแรก และการสนทนากลุ่มครั้งที่ 2 เพื่อวางแผนการจัดการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตสื่อแก่ชุมชน นอกจากนี้ได้มีการจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการการผลิตสื่อโฆษณาผลิตภัณฑ์ชุมชนผ่านสมาร์ตโฟนแก่ชุมชน โดยใช้แบบสอบถามสอบถามความพึงพอใจต่อกิจกรรมดังกล่าว

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินทักษะการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตสื่อของนักศึกษาแก่ชุมชน โดยการสนทนากลุ่มชุมชนผู้ประกอบการ 4 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน สนทนากลุ่มนักศึกษา 4 กลุ่ม กลุ่มละ 5-6 คน และวิเคราะห์และประเมินชิ้นงานของนักศึกษาที่มีส่วนร่วมกับชุมชน

เครื่องมือในการดำเนินการวิจัย

ในแต่ละขั้นตอนของการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ในการสำรวจความพร้อมของนักศึกษาในการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตสื่อแก่ชุมชน ผู้วิจัยใช้แบบบันทึกผลสังเกตการณ์พฤติกรรมการเรียนของนักศึกษารายบุคคล และแบบประเมินผลการวิเคราะห์และประเมินชิ้นงานของนักศึกษารายบุคคล

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาทักษะการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตสื่อแก่ชุมชน โดยสนทนากลุ่มนักศึกษา ผู้วิจัยจึงใช้แบบสัมภาษณ์การสนทนากลุ่ม นอกจากนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามสอบถามความพึงพอใจของกลุ่มชุมชน ผู้ประกอบการจากการเข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการการผลิตสื่อโฆษณาผลิตภัณฑ์ชุมชนผ่านสมาร์ทโฟน โดยการถ่ายทอดองค์ความรู้ของนักศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินทักษะการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตสื่อของนักศึกษาแก่ชุมชน โดยการสนทนากลุ่มชุมชนผู้ประกอบการ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์การสนทนากลุ่ม โดยก่อนนำเครื่องมือการวิจัยในแต่ละขั้นตอนไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะนำเครื่องมือการวิจัยไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสื่อสารมวลชนและด้านศึกษาตรวจสอบพิจารณาในเบื้องต้น โดยเครื่องมือในเชิงคุณภาพเป็นการพิจารณาความเหมาะสมของข้อคำถามแต่ละข้อ และเครื่องมือในเชิงปริมาณ ผู้วิจัยตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น โดยเครื่องมือมีค่าความเชื่อมั่น .06

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าว ดำเนินการไปในแต่ละขั้นตอน ทั้งนี้เนื่องจากการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นส่วนใหญ่ จึงมีการลงพื้นที่ ณ ตำบลกระหรอ อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช บันทึกข้อมูลทั้งภาพและเสียงและนำมาถอดเทปบันทึกภาพและเสียง เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยพิจารณาข้อมูล เนื้อหาที่ได้ว่ามีความเหมือน ความแตกต่าง ความสอดคล้องกันอย่างไร ตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่ได้กำหนดไว้ สำหรับแบบสอบถามความพึงพอใจจากการเข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการการผลิตสื่อโฆษณาผลิตภัณฑ์ชุมชนผ่านสมาร์ทโฟนแก่ชุมชน ผู้วิจัยใช้โปรแกรมการวิเคราะห์สำเร็จรูปทางสถิติ SPSS เพื่อหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ มีรายละเอียดดังนี้

ผลการสำรวจความพร้อมของนักศึกษาในการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตสื่อแก่ชุมชน

ผู้วิจัยใช้การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนในห้องที่ผ่านมา มีการวิเคราะห์และประเมินชิ้นงานของนักศึกษาที่ผ่านมา ในภาพรวม พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีความกระตือรือร้นในการเรียน แม้ว่าบางคนบุคลิกจะดูนิ่งเฉย แต่เมื่อมอบหมายงานก็จะเข้าไปมีบทบาทในการทำงานเป็นคณะหรือทีมงานเสมอ และเมื่อวิเคราะห์และประเมินผลงานการผลิตสื่อที่ผ่านมา แต่ละคนจะมีทักษะแตกต่างกันไป ตามความถนัด ฉะนั้น ผลงานการผลิตที่มีกลุ่มมอบหมายเป็นงานกลุ่ม แต่ละคนจึงมีบทบาทหน้าที่เฉพาะ ผลงานโดยส่วนใหญ่ยังไม่โดดเด่นมากนัก แต่กลุ่มนักศึกษาที่มีประสบการณ์การลงพื้นที่หรือรับงานผลิตสื่อข้างนอกห้องเรียน จะมีผลงานที่โดดเด่นและน่าสนใจมากกว่า

ผลการพัฒนาทักษะการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตสื่อแก่ชุมชนของนักศึกษา

จากการนำหลักการออกแบบและประเมินผลสื่อมวลชนของ Somphong (2000) ให้ความเห็นไว้ว่า โดยหลักใหญ่แล้วอาจดำเนินการผลิตโดยตั้งจุดมุ่งหมายในการผลิตเฉพาะสื่อ เตรียมเนื้อหา การวางโครงเรื่อง และการเขียนบทและผลิตตามสื่อแต่ละแบบ และควรมีการทดสอบสื่อมวลชน

ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการจัดกิจกรรมตามขั้นตอน โดยหลังจากกำหนดจุดมุ่งหมายของการวิจัยครั้งนี้ ในขั้นตอนต่อไปคือ การเตรียมเนื้อหา โดยได้จัดกิจกรรมรับฟังข้อมูลเชิงพื้นที่จากวิทยากรชุมชน และการลงพื้นที่สำรวจความต้องการของชุมชน จากนั้นได้นำข้อมูลดังกล่าว มาวางโครงเรื่อง เขียนบท และการลงพื้นที่พัฒนาสื่อโฆษณาผลิตภัณฑ์ชุมชนผ่านสมาร์ตโฟน

จากการให้ข้อมูลของผู้นำชุมชนทั้งสองครั้ง ผู้วิจัยและนักศึกษาได้สนทนากลุ่มร่วมกัน เพื่อวางแผนการดำเนินการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตสื่อแก่ชุมชน พบว่า ชุมชนต้องการให้มีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ชุมชน และแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ วัดเขาน้อย (หมู่ 5) และวัดโทตรี (หมู่ 7)

การพัฒนาทักษะการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตสื่อแก่ชุมชน โดยสนทนากลุ่มนักศึกษา 4 กลุ่ม กลุ่มละ 5-6 คน ภายหลังการลงพื้นที่สำรวจครั้งแรก และการสนทนากลุ่มครั้งที่ 2 เพื่อวางแผนการจัดการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตสื่อแก่ชุมชน นักศึกษาได้แบ่งการทำงานออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มวัดเขาน้อยและขนมเค้กกล้วยหอม กลุ่มน้ำพริกหัวทื่อ กลุ่มวัดโทตรีและขนมหม้อแกง และกลุ่มเครื่องปั้นดินเผาสะพานราง ซึ่งทั้ง 4 กลุ่ม จะเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนของตำบลกะหรอ และสถานที่ท่องเที่ยว

ผลการสนทนากลุ่ม ในภาพรวมนักศึกษาแต่ละกลุ่มได้ดำเนินการดังต่อไปนี้ นักศึกษาให้ข้อมูลว่าจากการลงพื้นที่ทำให้ได้รู้จักตำบลกะหรอมากขึ้น ได้ทราบถึงข้อมูลภายในวัดเขาน้อย ประวัติการจัดตั้งกลุ่มอาชีพแต่ละกลุ่ม, สำหรับในขั้นตอนการผลิตสื่อ ได้มีการกำหนดหัวเรื่อง ตั้งเป้าหมาย วัตถุประสงค์ วิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายผู้ใช้ประโยชน์ การรวบรวมข้อมูล การออกแบบ การพัฒนาสร้างสรรค์ การประเมินผล และการนำออกเผยแพร่ โดยรูปสื่อโดยส่วนใหญ่เป็นคลิปวิดีโอ และสื่อแผ่นพับ และนอกจากการผลิตสื่อและให้คำแนะนำการเผยแพร่สื่อให้กับชุมชน นักศึกษายังได้ร่วมกันจัดกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการการผลิตสื่อโฆษณาผลิตภัณฑ์ชุมชนผ่านสมาร์ตโฟนแก่ชุมชน

จากการจัดอบรมดังกล่าวได้ผลการประเมินโดยใช้แบบสอบถามดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไป

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	1	12.5
หญิง	7	87.5
รวม	8	100
สถานภาพ		
ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชน	8	100
ผู้สนใจจากหน่วยงานอื่น ๆ	0	0
รวม	8	100

จากข้อมูลผู้ที่ตอบแบบสอบถามนั้น เห็นได้ว่าข้อมูลเบื้องต้นมีอิทธิพลต่อการสร้างสื่อโฆษณา OTOP ผ่านสมาร์ทโฟน เพื่อยกระดับสินค้าชุมชน กล่าวคือ ผู้ที่เข้าร่วมอบรมจะเป็นเพศหญิง ร้อยละ 87.5 เพศชาย ร้อยละ 12.5 ซึ่งมีสถานภาพเป็นผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชน ร้อยละ 100 จากประชากรทั้งหมดที่เข้าอบรม

ตอนที่ 2 ระดับความพึงพอใจ/ ความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมกิจกรรม

ค่าคะแนนเฉลี่ยมีเกณฑ์ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อย

คะแนนเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึง ระดับความพึงพอใจปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมาก

คะแนนเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมากที่สุด

ตารางที่ 2 แสดงความพึงพอใจรายประเด็นจากการอบรม

ประเด็น	ระดับความพึงพอใจและความต้องการ					$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1. ความเหมาะสมของรูปแบบการจัดกิจกรรม	4 (50)	4 (50)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	4.50	.535	มาก
2. ความเหมาะสมของวันและเวลา กิจกรรม	4 (50)	4 (50)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	4.50	.535	มาก
3. ความเหมาะสมของสถานที่จัดกิจกรรม	6 (75)	2 (25)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	4.75	.463	มากที่สุด
4. ความเหมาะสมของการประชาสัมพันธ์	4 (50)	4 (50)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	4.50	.535	มาก
5. ความเหมาะสมของวิทยากร	6 (75)	2 (25)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	4.75	.463	มากที่สุด
6. ความพึงพอใจในภาพรวมของกิจกรรมทั้งหมด	6 (75)	2 (25)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	4.75	.463	มากที่สุด

จากข้อมูลผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจในการเข้ากิจกรรม การสร้างสื่อโฆษณา OTOP ผ่านสมาร์ทโฟน ยกย่องระดับสินค้าชุมชน พบว่า ผู้เข้าร่วมอบรม มีความพึงพอใจมากที่สุดในประเด็น ความเหมาะสมของสถานที่จัดกิจกรรม ความเหมาะสมของวิทยากร และความพึงพอใจในภาพรวม มีค่าเฉลี่ย 4.75 (ค่า S.D.=.463) และประเด็นอื่นๆ อยู่ในระดับมาก

ผลการประเมินทักษะการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตสื่อแก่ชุมชนของนักศึกษา

การประเมินทักษะการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตสื่อแก่ชุมชน โดยการสนทนากลุ่มชุมชนผู้ประกอบการ 4 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน สนทนากลุ่มนักศึกษา 4 กลุ่ม กลุ่มละ 5–6 คน และวิเคราะห์และประเมินชิ้นงานของนักศึกษาที่มีส่วนร่วมกับชุมชน ผู้วิจัยใช้หลักการประเมินผลสื่อมวลชนของ Somphong (2000) ที่ให้คำแนะนำการทดสอบประสิทธิภาพเป็นการวัดปฏิกริยาที่มีต่อสื่อมวลชนว่า ผู้ดูหรือผู้รับสารมีความรู้สึก หรือความพอใจต่อสื่อมวลชนอย่างไร และการทดสอบประสิทธิภาพของสื่อ เป็นการวัดผลพฤติกรรมการเรียนรู้และประสบการณ์ของผู้รับสาร หลังจากที่ได้ดูหรือฟังสื่อมวลชนนั้นแล้ว

จากการสนทนากลุ่มผู้ประกอบการ ชุมชนมีความพึงพอใจมากที่สุดในทุกประเด็นของการจัดกิจกรรมการสร้างสื่อโฆษณา OTOP ผ่านสมาร์ทโฟน ยกย่องสินค้าชุมชน และได้ประโยชน์จากการถ่ายทอดองค์ความรู้ของนักศึกษาในด้านการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่าย การใช้สื่อออนไลน์ในการประชาสัมพันธ์สินค้า เทคนิคการถ่ายภาพสินค้า ทำให้รู้จักชุมชน ผลิตภัณฑ์ของชุมชนสู่สาธารณะ

สำหรับสื่อที่นักศึกษาผลิตขึ้นโดยชุมชนมีส่วนร่วม ชุมชนพึงพอใจต่อผลงานของนักศึกษาในระดับมาก แต่ยังมีข้อบกพร่องบ้าง เช่น ในเรื่องเสียงที่ใช้บรรยายมีเสียงเบา การต้องการให้ใส่ข้อมูลเพิ่มเติม ฯลฯ ซึ่งนักศึกษาได้นำไปปรับแก้ก่อนส่งมอบให้ชุมชนต่อไป

จากการสนทนากลุ่มนักศึกษาพบว่า นักศึกษาได้เรียนรู้จากผลผลิตสื่อและการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตสื่อแก่ชุมชน ทั้งด้านการถ่ายรูป การถ่ายวิดีโอ การตัดต่อ และรวมถึงการเขียนต่าง ๆ ทุกอย่างเหล่านี้สามารถนำไปใช้ลงพื้นที่ได้อย่างมากมาย เพื่อจะทำให้งานที่ได้มีประสิทธิผลมากขึ้น ยังช่วยสร้างความสามัคคีในการทำงานเป็นทีม การวางแผนการทำงาน

นอกจากนี้ นักศึกษาได้ทราบถึงประวัติความเป็นมาของวัดเขาน้อยและวัดโพธิ์รี เรื่องเล่า คำเล่าขานต่าง ๆ เช่น กลุ่มอาชีพทำขนม ทำน้ำพริก ทำเครื่องปั้นดินเผา

อภิปรายผล

การส่งเสริมและพัฒนาสื่อโฆษณาสินค้าชุมชน ตำบลกะหรอ อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นตำบลที่ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และมีรายได้เฉลี่ยต่ำสุดเมื่อเทียบกับอีก 3 ตำบลของอำเภอนบพิตำ จึงเป็นกิจกรรมที่จะช่วยหนุนเสริมสร้างรายได้ จากการค้าขายผลิตภัณฑ์ชุมชนของตำบลกะหรอมากยิ่งขึ้น ผ่านการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตสื่อโฆษณาสินค้าชุมชนดังกล่าว จากนักศึกษาวิชาเอกการสื่อสารมวลชน ดิจิทัล ชั้นปีที่ 3 หลักสูตรนิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช จำนวน 26 คน

ทั้งนี้ความพร้อมของนักศึกษาในการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตสื่อแก่ชุมชน นักศึกษาส่วนใหญ่มีความกระตือรือร้นในการเรียน โดยเฉพาะเมื่อมีการมอบหมายงานก็จะเข้าไปมีบทบาทในการทำงานเป็นคณะหรือทีมงานเสมอ และเมื่อวิเคราะห์และประเมินผลงานการผลิตสื่อที่ผ่านมา แต่ละคนจะมีทักษะแตกต่างกันไปตามความถนัด ฉะนั้น เมื่อมอบหมายเป็นงานกลุ่ม แต่ละคนจึงมีบทบาทหน้าที่เฉพาะ โดยเฉพาะกลุ่มนักศึกษาที่มีประสบการณ์การลงพื้นที่หรือรับงานผลิตสื่อข้างนอกห้องเรียน จะมีผลงานที่โดดเด่นและน่าสนใจมากกว่า

ในประเด็นการสร้างและการถ่ายทอดความรู้ การพัฒนาทักษะการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตสื่อแก่ชุมชนของนักศึกษา นักศึกษามีขั้นตอนการทำงานในลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ การค้นคว้าหาข้อมูล การวางแผนการลงมือผลิตสื่อ การเผยแพร่สู่ชุมชนและสาธารณะ อย่างไรก็ตาม ด้วยชุมชนยังไม่มีทักษะในการผลิตสื่อ และด้วยข้อจำกัดด้านเวลา การผลิตสื่อจึงมีลักษณะที่นักศึกษาผลิตให้ โดยชุมชนมีส่วนร่วมทางความคิด แสดงความต้องการ การถ่ายทอดองค์ความรู้ของนักศึกษาด้านการผลิตสื่อแก่ชุมชนมีลักษณะไม่ซับซ้อนนัก และชุมชนต้องการใช้สื่อออนไลน์ในเชิงการตลาด ดังนั้น ภายใต้การวิจัยจึงได้มีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการการผลิตสื่อโฆษณาผลิตภัณฑ์ชุมชนผ่านสมาร์ทโฟนแก่ชุมชน ซึ่งนักศึกษาได้เป็นคณะวิทยากรร่วมกันให้ความรู้ทั้งทฤษฎีและฝึกปฏิบัติชุมชนให้สามารถสร้างสื่อโฆษณาจากสมาร์ทโฟนอย่างง่าย นำไปต่อยอดในการสื่อสารเชิงการตลาดในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนและบริการการท่องเที่ยวได้

ในการวิจัยครั้งนี้ เน้นการพัฒนาทักษะการถ่ายทอดองค์ความรู้ของนักศึกษานิเทศศาสตร์ ด้านการผลิตสื่อจากห้องเรียนสู่ชุมชน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดการสร้างและการถ่ายทอดความรู้ SECI Model ของ Nonaka & Takeuchi (1995 as cited in Jeena & Khutrakun, 2018) มาเป็นกรอบดำเนินการวิจัย มี 4 ขั้นตอน สามารถนำมาอภิปรายกับผลวิจัย ได้ดังนี้

1. ขั้นตอน Socialization หรือ วิธีการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ บูรณาการกับการเรียนการสอนที่เน้นการทำงานของนักศึกษาในระดับกลุ่ม เพื่อให้ศึกษามีพื้นที่ แลกเปลี่ยนองค์ความรู้และแนวทางถ่ายทอดองค์ความรู้และพัฒนาทักษะการผลิตสื่อของชุมชน

2. externalization หรือ กระบวนการกระจายสู่ภายนอก เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้แบบความรู้โดยนัยไปเป็นความรู้ชัดแจ้ง (tacit to explicit) จากการวิจัยครั้งนี้ ได้นำองค์ความรู้ของนักศึกษาในด้านการผลิตสื่อโฆษณาเพื่อส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชนถ่ายทอดแก่ชุมชน มีลักษณะเป็นการกระจายความรู้สู่ข้างนอก ก่อให้เกิดความรู้ของนักศึกษาเองที่มีความชัดเจนขึ้น สร้างความมั่นใจและความภาคภูมิใจแก่ตัวนักศึกษาเอง

3. combination ขั้นตอนนี้เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้แบบความรู้ชัดแจ้งไปเป็นความรู้ชัดแจ้ง (explicit to explicit) จากผลการวิจัยสามารถนำองค์ความรู้ของนักศึกษาที่ถ่ายทอดไปยังชุมชนจัดทำเป็นคู่มือการผลิตสื่อโฆษณาผลิตภัณฑ์ชุมชนได้ ถือเป็นกรรวบรวมองค์ความรู้ ชุมชนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง

4. internalization เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้แบบความรู้ชัดแจ้งไปเป็นความรู้โดยนัย (explicit to tacit) เกิดจากการทำความเข้าใจในความรู้แบบชัดแจ้งของบุคคลจนเกิดเป็นความรู้ขึ้น ภายใต้การวิจัยได้จัดการอบรมเชิงปฏิบัติการการผลิตสื่อโฆษณาผลิตภัณฑ์ชุมชนแก่ผู้ประกอบการชุมชน ที่สามารถช่วยให้ผู้เข้ารับการอบรมเข้าใจเนื้อหาองค์ความรู้ได้มากกว่าการนั่งฟังเพียงอย่างเดียว

ทั้งนี้ ในการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตสื่อแก่ชุมชนโดยใช้สื่อที่มีลักษณะเป็นสื่อชุมชน ควรมีคุณลักษณะสำคัญ ๆ ที่ครอบคลุมองค์ประกอบย่อยของการสื่อสารทั้ง 4 ลักษณะ คือ S-M-C-R (ผู้ส่งสาร เนื้อหา ช่องทาง และผู้รับสาร) ว่าควรพิจารณา ระดับความยาก-ง่ายของสื่อ ประเภทของเนื้อหาของสื่อ และกลุ่มเป้าหมาย (Kaewthep et al., 2000) ซึ่งผลการถ่ายทอดองค์ความรู้ของนักศึกษาแก่ชุมชน พบว่า ชุมชนมีความพึงพอใจในระดับมาก และระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นไปตามที่ Singhal (2001) ได้นำเสนอแนวคิดของระดับการมีส่วนร่วม ซึ่งดัดแปลงมาจากแนวคิดของ De Negri et al. (1998) ที่ช่วยให้การมีส่วนร่วมของชุมชนผ่านการสื่อสารแนวคิด 6 CS ของ Singhal ประกอบด้วย การร่วมตัวเลือกหรือตัวแทน (co-option) การปฏิบัติตาม (compliance) การให้ความร่วมมือ (cooperation) การเรียนรู้ร่วมกัน (co-learning) และการลงมือทำร่วมกัน (collective action) ซึ่งจากการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้พบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมลงมือทำร่วมกันจากการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการการผลิตสื่อโฆษณาผลิตภัณฑ์ชุมชน ซึ่งถือเป็นระดับการมีส่วนร่วมที่สูงที่สุดและก่อให้เกิดความยั่งยืนในชุมชนมากที่สุด

ในประเด็นการพัฒนาทักษะการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตสื่อแก่ชุมชนและการประเมินผลดังกล่าวพบว่า จากการประเมินโดยชุมชน ในภาพรวม ชุมชนรู้สึกพึงพอใจกับสื่อที่นักศึกษาผลิตให้ และพึงพอใจกับการจัดกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการการผลิตสื่อโฆษณาผลิตภัณฑ์ชุมชนผ่านสมาร์ทโฟน ในระดับมาก ซึ่งชุมชนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง อย่างไรก็ตาม ชุมชนได้สะท้อนสิ่งที่นักศึกษาจะต้องนำไปกลับไปแก้ไข เช่น เรื่องเสียงในการผลิตสื่อ เรื่องข้อมูลในการผลิตสื่อ

สำหรับนักศึกษา พบว่าได้เรียนรู้ 2 ลักษณะ คือ เรียนรู้การใช้ศาสตร์ด้านนิเทศศาสตร์ไปพัฒนาชุมชน และเรียนรู้ชุมชนตำบลกะหรอมากยิ่งขึ้น

ในขณะที่ จากการประเมินผลชิ้นงานของนักศึกษา พบว่า นักศึกษาแต่ละคน มีทักษะการผลิตสื่อและการถ่ายทอดองค์ความรู้แตกต่างกัน โดยส่วนใหญ่ นักศึกษาที่มีทักษะการผลิตสื่อและถ่ายทอดองค์ความรู้จะผ่านประสบการณ์การทำงานภายนอกห้องเรียนมาก่อน และมีลักษณะเป็นผู้นำมาใหม่มากกว่านักศึกษาที่เรียนในห้องเรียนเพียงอย่างเดียว ซึ่งจะเป็นประเด็นให้ผู้วิจัยได้นำไปพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป

นักศึกษามีทักษะดังกล่าวไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับประสบการณ์เดิม และความสนใจส่วนบุคคล ซึ่งในการผลิตสื่อโฆษณาผลิตภัณฑ์ชุมชนจากการวิจัยครั้งนี้ มีลักษณะที่นักศึกษาผลิตให้ชุมชน ซึ่งผ่านการวางแผนการผลิตสื่อโฆษณาอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย ขั้นตอนการผลิต การผลิต และหลังการผลิต Somphong (2000) ให้ข้อมูลว่า ควรมีการตั้งจุดมุ่งหมายในการผลิตเฉพาะ การเตรียมเนื้อหา การวางแผนเรื่องและการเขียนบท และชุมชนสามารถผลิตสื่อได้เองโดยใช้สื่อที่มีอย่างสมาร์ตโฟน ซึ่งภายหลังการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการการผลิตสื่อโฆษณาแก่ชุมชน พบว่า เป็นไปตามทฤษฎีที่ Pilanowas (2011) อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมว่าให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ของ 3 ตัวแปร คือ ความรู้ (knowledge) ทักษะ (attitude) และการยอมรับปฏิบัติ (practice) บางครั้งเรียกว่า แบบจำลอง KAP กระบวนการสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจของแบบจำลองนี้ว่า เป็นการให้ความรู้แก่ผู้รับสาร เพื่อเปลี่ยนแปลงทัศนคติอันจะนำไปสู่พฤติกรรมหรือการปฏิบัติในที่สุด ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่า ในกรณีของชุมชน ชุมชนได้ความรู้ด้านการผลิตสื่อโฆษณาผลิตภัณฑ์ชุมชน เกิดทัศนคติที่ดีต่อการผลิตและเผยแพร่สื่อไปยังผู้บริโภค และสามารถนำองค์ความรู้และผลจากการเข้าร่วมฝึกปฏิบัติการไปประยุกต์ใช้ในการผลิตสื่อต่อไปได้ ในขณะเดียวกัน ในกรณีของนักศึกษาก็เกิดความรู้ที่ชัดเจนขึ้น หรือเกิดองค์ความรู้ใหม่จากการร่วมดำเนินการวิจัย มีความมั่นใจในการผลิตสื่อและถ่ายทอดองค์ความรู้มากขึ้น และมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาทักษะการผลิตสื่อและการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตสื่อต่อไป

จากการพัฒนาทักษะการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตสื่อแก่ชุมชน ทำให้เห็นการนำองค์ความรู้ในห้องเรียนไปก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมในภาพกว้าง ซึ่งที่ผ่านมาจากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ส่วนใหญ่การถ่ายทอดองค์ความรู้มักจะมีจากผู้ใหญ่สู่ผู้ใหญ่ด้วยกันเองในชุมชน หรือจากผู้ใหญ่สู่เยาวชน ซึ่งจะมีความแตกต่างจากงานวิจัยในครั้งนี้ ที่จะเป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้จากการเรียนรู้ของนักศึกษาสู่ผู้ใหญ่ในชุมชน

สรุปผล

ความพร้อมของนักศึกษาในการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตสื่อแก่ชุมชน

นักศึกษาส่วนใหญ่มีความกระตือรือร้นในการเรียน โดยเฉพาะเมื่อมีการมอบหมายงานก็จะเข้าไปมีบทบาทในการทำงานเป็นคณะหรือทีมงานเสมอ และเมื่อวิเคราะห์และประเมินผลงานการผลิตสื่อที่ผ่านมา แต่ละคนจะมีทักษะแตกต่างกันไปตามความถนัด ฉะนั้น เมื่อมอบหมายเป็นงานกลุ่ม แต่ละคนจึงมีบทบาทหน้าที่เฉพาะ โดยเฉพาะกลุ่มนักศึกษาที่มีประสบการณ์การลงพื้นที่หรือรับงานผลิตสื่อข้างนอกห้องเรียน จะมีผลงานที่โดดเด่นและน่าสนใจมากกว่า

การพัฒนาทักษะการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตสื่อแก่ชุมชนของนักศึกษา

นักศึกษามีขั้นตอนการทำงานในลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ การค้นคว้าหาข้อมูล การวางแผน การลงมือผลิตสื่อ การเผยแพร่สู่ชุมชนและสาธารณะ อย่างไรก็ตาม ด้วยชุมชนยังไม่มีทักษะในการผลิตสื่อ และด้วยข้อจำกัดด้านเวลา การผลิตสื่อจึงมีลักษณะที่นักศึกษาผลิตให้ โดยชุมชนมีส่วนร่วมทางความคิด แสดงความต้องการ การถ่ายทอดองค์ความรู้ของนักศึกษาด้านการผลิตสื่อแก่ชุมชนมีลักษณะไม่ซับซ้อนนัก และชุมชนต้องการใช้สื่อออนไลน์ในเชิง

การตลาด ดังนั้น ภายใต้การวิจัยจึงได้มีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการการผลิตสื่อโฆษณาผลิตภัณฑ์ชุมชนผ่านสมาร์ตโฟนแก่ชุมชน ซึ่งนักศึกษาได้เป็นคณะวิทยากรร่วมกันให้ความรู้ทั้งทฤษฎีและฝึกปฏิบัติชุมชนให้สามารถสร้างสื่อโฆษณาจากสมาร์ตโฟนอย่างง่าย นำไปต่อยอดในการสื่อสารเชิงการตลาดในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนและบริการการท่องเที่ยวได้

การประเมินทักษะการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตสื่อแก่ชุมชนของนักศึกษา

จากการประเมินโดยชุมชน ในภาพรวมชุมชนรู้สึกพึงพอใจกับสื่อที่นักศึกษาผลิตให้ และพึงพอใจกับการจัดกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการการผลิตสื่อโฆษณาผลิตภัณฑ์ชุมชนผ่านสมาร์ตโฟนในระดับมาก ซึ่งชุมชนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง อย่างไรก็ตาม ชุมชนได้สะท้อนสิ่งที่นักศึกษาจะต้องนำไปกลับไปแก้ไข เช่น เรื่องเสียงในการผลิตสื่อ เรื่องข้อมูลในการผลิตสื่อ

สำหรับนักศึกษา พบว่าได้เรียนรู้ 2 ลักษณะ คือ เรียนรู้การใช้ศาสตร์ด้านนิเทศศาสตร์ไปพัฒนาชุมชน และเรียนรู้ชุมชนตำบลกะหรอมากยิ่งขึ้น

ในขณะที่จากการประเมินผลชิ้นงานของนักศึกษา พบว่า นักศึกษาแต่ละคน มีทักษะการผลิตสื่อและการถ่ายทอดองค์ความรู้แตกต่างกัน โดยส่วนใหญ่ นักศึกษาที่มีทักษะการผลิตสื่อและถ่ายทอดองค์ความรู้จะผ่านประสบการณ์การทำงานภายนอกห้องเรียนมาก่อน และมีลักษณะเป็นผู้นำมากกว่านักศึกษาที่เรียนในห้องเรียนเพียงอย่างเดียว ซึ่งจะเป็นประเด็นให้ผู้วิจัยได้นำไปพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ควรหาวิธีหรือแนวทางพัฒนาทักษะการถ่ายทอดองค์ความรู้ของนักศึกษาแก่ชุมชนที่ชุมชนสามารถนำไปต่อยอดใช้ประโยชน์ได้อย่างทันทีทันใดและยั่งยืน
2. การติดตามพัฒนาการของนักศึกษาจากการวิจัยครั้งนี้ และภายหลังการวิจัยนักศึกษาได้นำไปพัฒนาตนเองและต่อยอดกับชุมชนอย่างไร

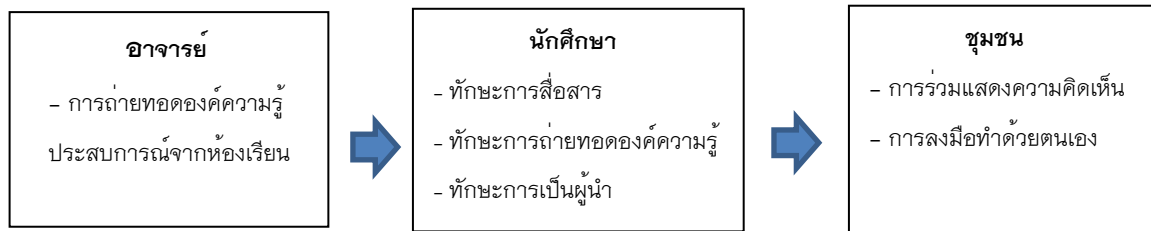
ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการวิจัยเพื่อหาวิธีการสร้างนักสื่อสารชุมชนอย่างยั่งยืน เพื่อให้ชุมชนสามารถผลิตสื่อและสื่อสารได้ด้วยตนเอง รวมถึงการวิจัยเพื่อสนับสนุนให้นักศึกษาสำเร็จการศึกษาและไปเป็นบัณฑิตในการรับใช้และพัฒนาท้องถิ่น

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยครั้งนี้มีลักษณะเป็นงานวิจัยในชั้นเรียนที่พยายามหาวิธีทางที่จะส่งเสริมทักษะให้นักศึกษาสามารถนำองค์ความรู้ด้านการผลิตสื่อโฆษณาผ่านสมาร์ตโฟนถ่ายทอดสู่ชุมชน เพื่อให้ชุมชนนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง สามารถก่อให้เกิดรายได้และมูลค่าเพิ่มจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน ส่วนใหญ่การถ่ายทอดองค์ความรู้มักจะมาจากผู้ใหญ่สู่ผู้ใหญ่ด้วยกันเองในชุมชน หรือจากผู้ใหญ่สู่เยาวชน การจัดการเรียนการสอนแบบใหม่ กระบวนการจัดการความรู้แบบใหม่เป็นต้น ซึ่งจากการวิจัยค้นพบว่า ปัจจัยความสำเร็จมาจากทั้งความพร้อมของชุมชน ที่จะต้องให้ความร่วมมือและนำไปปฏิบัติต่อ และความพร้อมของนักศึกษาที่จะต้องมีความรู้ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการผลิตสื่อถ่ายทอดองค์ความรู้แก่ชุมชน ซึ่งจะต้องพัฒนาจนเกิดเป็นทักษะการถ่ายทอดองค์ความรู้ ดังนั้น ผลการวิจัยจึงพบว่า

นักศึกษาที่มีทุนเดิมในเรื่องการเข้าถึงชุมชน เคยทำกิจกรรมกับชุมชนในลักษณะดังกล่าวจะสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ได้ดีกว่านักศึกษาที่สนใจเรียนในห้องเรียนเพียงอย่างเดียว งานวิจัยนี้จึงได้องค์ความรู้ใหม่แก่ผู้สอนว่า ควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษาโดยการนำนักศึกษาลงพื้นที่ เปิดโอกาสให้นักศึกษาเป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้แก่ชุมชน เพื่อเสริมสร้างความมั่นใจในการผลิตสื่อและการพัฒนาทักษะการสื่อสารแก่นักศึกษาโดยตรง ซึ่งสามารถแสดงข้อมูลได้เป็นภาพดังนี้

ภาพที่ 1 การเชื่อมโยงของการถ่ายทอดองค์ความรู้ของอาจารย์ นักศึกษาและชุมชน

จากภาพที่ 1 แสดงการเชื่อมโยงของการถ่ายทอดองค์ความรู้จากห้องเรียนโดยอาจารย์ไปสู่นักศึกษาที่ได้ลงพื้นที่ไปทำงานร่วมกับชุมชน จนนักศึกษาเกิดทักษะด้านการสื่อสาร การถ่ายทอดองค์ความรู้ รวมถึงทักษะการเป็นผู้นำ และจากการถ่ายทอดสู่ชุมชน ชุมชนมีลักษณะการมีส่วนร่วมคือ ร่วมแสดงความคิดเห็นและนำไปสู่การลงมือทำด้วยตนเอง

References

- Athikiet, K., & Santueankaew, T. (2017). *Modern teaching and new teaching techniques*. Retrieved from http://regis.skru.ac.th/RegisWeb/webpage/addnews/data/2017-07-24_078.pdf
- Dechakup, P., & Yindeesuk, P. (2014). *Learning management in the 21st century*. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Jeena K., & Khutrakun, A. (2018). Knowledge transfer process from university to community: a case study of Viharn Phra Chao Pun Ong Conservation Project, Wat Pong Sanuk, Lampang Province. *Political Science and Public Administration Journal*, 9(1), 59–80.
- Kaewthep, K. et al. (2000). *Media for community: Knowledge processing*. Bangkok: Thailand Research Fund.
- Karhaw Subdistrict Administrative Organization. (2016). *Draft of the strategic plan for development (2017–2020)*. Retrieved from <https://www.karhaw.go.th/datacenter/strategy.php>
- Nathibayapthis, N. (2016). Innovative knowledge transfer with the participatory pattern: textile crafts Ban Mae Ki Mook, Tumbol Ban Tub, Mae Chaem District, Chiang Mai Province. *RMUTL Journal Socially of Engaged Scholarship*, 2(1), 17–23.

- Pathomvanichkul, W. (2008). *A model of knowledge transfer on marketing for community product groups*(Doctor of Philosophy). Rajabhat Rajanagarinda University.
- Pilanowas, O. (2011). *Persuasion Communication* (6th ed.) Bangkok: Chulalongkorn University.
- Praphruekit, N. (2011). Learning in higher education. *Academic Journal of Petchaburi University*, 1(2). 74-77
- Singhal, A. (2001). *The participatory continuum*. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/228390792_Facilitating_Community_Participation_Through_Communication
- Sinlarat, P. (2014). *Principles and techniques of teaching in higher education* (4th ed.). Bangkok: V. Print 1991.
- Somphong, N. (2000). *Mass media for promotion*. Bangkok: Kasetsart University.
- Suksot, N. (2016). *Unit 3 Community Media and form of community media in Unit 1-5 Introduction to community communication*. Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University.
- Suwantip, N. (2014). *Holistic marketing* (2nd ed.). Surat Thani: K.T. Graphic Printing and Packaging.
- Srisuantang, S. Tanpichai, P., & Chanabun, P. (2012). Development of knowledge transmission activities about rice from adults to youth at Don-Tao-It village. In *Proceedings of the 9th Kasetsart University Kamphaeng Saen Campus Conference: Plants and Biotechnology, Animals and Veterinary, Education and Development Sciences* (Pp. 431-441). Nakhon Pathom.
- Tantichuwet, P. (2017). *Generation Alpha: New Generation in Thai society in the 21st century*. Bangkok: Chulalongkorn University.